

HADRIJAN VI.

Kulturno verska enotnost krščanske Evrope je doživela svoj največji udarec v šestnajstem stoletju; poznamo okoliščine, vzroke, protagoniste, posledice itd.

Krščanska družba je bila zrela za razkroj. Z nenadno hitrostjo, v kratkih štiridesetih letih, se je tisočletna zgradba krščanskega srednjega veka podrla; kulturna, verska, politična in socialna enotnost Evrope izražena v papeštvu, se je radikalno razbila, in malo je manjkalo, da niso evropski narodi propadli v kaosu.

Navidežno so razmere te dobe podobne zadnjim letom zapadno rimskega carstva. Vlogo takratnih germanskih osvajalcev imajo sedaj Turki; kakor takrat, je tudi sedaj notranji razkroj združen z zunanjim pritiskom. In močno je značilno, da ob Lutrovi smrti doseže osmanska sila svoj največji razmah v Evropi, ker sega do Dunaja in skoraj neomejeno gospodari v Sredozemskem morju. Zapadno rimsko cesarstvo je propadlo; krščanska družba v 16. stoletju pa se je rešila; iz lastnih razvalin je vstala okrepljena. Odkod ta razlika?

Med sile, ki so znovič upeljale življenjski sok v osušeni organizem krščanske družbe, je treba šteti brez pomisleka celo vrsto zdravih in močnih osebnosti te dobe, in na prvem mestu Hadrijana VI., zadnjega neitalijanskega papeža, čeprav je doba njegovega vladanja izredno kratka: dvajset mesecev (1522-1523).

Treh nalog se je Hadrijan VI. lotil z vso vnemo, brž ko je zasedel Petrov prestol: reforme rimske kurije, organiziranja obrambe proti Turkom, in upostavitve verske edinosti v Nemčiji. V vseh je, navidežno, žel žalostne uspehe. V Rimu, glavnem vzroku vseh nesreč, mu je reformo prepredčila oblastželjna, pohlepna in pokvarjena kurijska okolica, prežeta poleg tega z ogromno dozo nacionalne ošabnosti in fanatizma. Obramba proti Turkom je ostala le na papirju, predvsem zaradi neprestanih vojn med francosko in avstrijsko vladarsko hišo. (Šest vojn sta bojevala Franc I., francoski kralj, in Habsburžan Karl V.) Upostavljanje verske edinosti v Nemčiji pa je naletelo na neverjetno nerazumevanje katoliških krogov, in na zagrižen odpor Lutrovih pristašev.

Navidežno, sem rekel; kajti velika dela skoraj nikoli ne pokažejo takojšnjega učinka. Hadrijan je položil seme, ki je ob svojem času rodilo velike sadove in skupaj z drugimi silami povzročilo prerod evropske družbe. Zgodovina je temu cerkvenemu vladarju dolgo delala krivico. Danes pa, če izvzamemo nekaj italijanskih avtorjev, ki Hadrijanu nikakor ne morejo odpustiti, da je javno priznal pokvarjenost rimskega dvora, se njegov pomen, njegova prizadevanja in zlasti njegova osebna neoporečnost vedno višje dvigajo in vedno več blagodejnih učinkov se odkriva, ki imajo svojo vzročnost v velepoteznem Hadrijanu VI.

France Glavač

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Zgodovinski odsek

Deveti kulturni večer

v soboto dne 7. septembra ob 19 uri zvečer
v dvorani Bullrich, Sarandí 41

HADRIJAN VI. IN NJEGOVA DOBA

(IV. večer Zgodovinskega odseka)

Predava g. France Glavač

Posebnih vabil ni.

“... V prvih letih 20. stoletja je zapadni evropski človek izgubil čut in smisel za zgodovino. Evropski zgodovinarji so zbirali podatke in izpiske, da bi stkali preprogo v kosih in so pri tem pozabili na celoto; niso je več videli. Sodobni meščan je še dedič in uživalec one srečne dobe, ko je še vladalo občutje varnosti in zanesljivosti. Zato je še poln principov in prepričan in plava v občutju blažene umirjenosti, pozna zgodovino, z njo pa ne čuti. Iz te otopelosti so ga prebudili topovi v letu 1914. Takrat se je začela nova doba in od tedaj naprej ni bilo več dovoljeno iti mimo prepadov, prezirati težave časa ali pa se ne zmeniti za tisto, kar je bilo v tenci. Valery je ugotovil, da so civilizacije umrljive in Toynbee je popisal obdobja umiranja civilizacij; ljudje so morali začeti prebirati dela Spenglerja, Kayserlinga, Berdjajeva, Guardinija in Guenona. Začelo se je govoriti o Zatonu zapada, Novem srednjem veku in o “Koncu modernih časov.” ... V tem razvoju gradi krščanska misel upanje na čase odstran neizogibnih katastrof, ki so blizu, marksisti... pa mislijo na dobo revolucij, ki naj proletariatu da vso moč.

Iz knjige:

P. - H. Simon: “L'ESPRIT ET L'HISTOIRE”

Dvanajsta prireditev

Deveti kulturni večer

v soboto dne 7. septembra ob 19.
v dvorani Bullrich, Sarandí 41

HADRIJAN VI IN NJEGOVA DOBA

IV. večer Zgodovinskega odseka
Predava g. France Glavač

Trinajsta prireditev

Deseti kulturni večer

v soboto dne 21. septembra ob 19.
v dvorani Bullrich, Sarandí 41

VEČER

LITERARNEGA ODSEKA

Predava dr. Pavle Krajnik o

Dostojevskega
Velikem inkvizitorju

PRED IZIDOM:

Stanko KOCIPER

IN SVET SE VRTI NAPREJ...
(Na božji dlani)

Roman iz vojnih časov; obsega
čas od 6. aprila 1941 do 22. junija
1941

Nad 400 strani

kronika

— Na koncertu združenja Amigos de la Musica je v torek dne 27. avgusta nastopila slovenska pevska, altistka ga. Franca Golob. Pela je altovsko partijo v kompoziciji angleškega komponista Pourcella.

— Slikar Milan Volovšek odpre razstavo svojih del dne 2. septembra v galeriji Huemul. Ilustrirani tednik "El Mundo Argentino" je v svoji številki 2465 z dne 20. avgusta objavil članek o slikarju. Navaja poleg drugega slikarjeve misli in njegovem delu.

doma in po svetu

— Avstrijska vlada je Narodni galeriji v Ljubljani poklonila podobno slikarja Franca Kavčiča "Salomonovo sodbo", ki se je doslej nahajala v dunajski državni galeriji, ker kot delo slovenskega umetnika spada v slovenski kulturni krog. Franc Kavčič, rojen v Gorici, je bil pred 150 leti med največjimi slikarji Evrope. Nad 17 let je bival v Rimu, kjer se je seznanil tudi z nemškimi pesnikom Goethejem, ko je ta bival tam. Nad 29 let je bil potem profesor na dunajski umetnostni akademiji in zadnjih 12 let svojega življenja je bil tudi njen rektor. Umril je l. 1782 kot slavljén mojster klasicistične smeri in ga umetnostni zgodovinarji prištevajo med najpomembnejše predstavnike te smeri in sicer takoj ob Francoza Davida in Angleža Walterja. Vodstvo Narodne galerije v Ljubljani je sporočilo ravnatelju dunajske galerije dr. Garzarolliju v. Turnlacku željo, da bi rado imelo in kupilo eno izmed Kavčičevih del, ki jih ima dunajska galerija več. Odbrali so "Salomonovo sodbo" in na predlog v. Turnlacka je avstrijska vlada delo ljubljanski galeriji darovala, ker spadajo "dela slovenskih umetnikov v slovenski kulturni krog."

— Severno ameriška literatura je danes s svojim zagonom, ki prehaja včasih skoraj v mistično vizijo novega človeka in časa, problem zase. Pet velikih v romanu so po Lewisu ("Ameriški Adam") Faulkner, Hemingway, Dos Passos, Steinbeck in Caldwell. Zglašeno bi bilo vzporedati njihova dela, kot hoče to Sartre, z jazzom in filmom. Na splošno je domača kritika strožja kot evropska; v tem se tudi bistveno loči od južnoameriške, ki je do domačega stvarjanja večkrat nekritična. V nasprotju s pesnikom Eliotom in Poundom, ki sta gradila predvsem na tradiciji evropske klasike, je včasih v novelistiki le čutili odne Hawthornejeve zahteve po Novi

republiki, ki naj bi se otresla "težke miselne navlake mrtvih ljudi". Zavreči preteklost ali graditi nanji — to je dilema, kot se zdi, pred katero stojita severnoameriška literatura in umetnost.

— V Angliji je prišlo zadnje mesece do ostre polemike o tem, ali naj bo literatura povezana s političnimi in socialnimi idejami, ali pa naj ostane čista v svojem umetnostnem svetu. Prerekanje se je zaključilo z ugotovitvijo, da je literarna "predanost" lastna predvsem francoskemu duhu in morda sploh romanskemu. Prava predanost in namen literature pa je v tem, da teži delo k popolnosti človekovega ideala, skladnosti vizij in logiki notranjega razvoja težen v duhovnost.

— Edvard Kocbek pripravlja za tisk drugi del "Tovarišije." Delo izide kmalu pri Državni Založbi v Ljubljani.

— Slikar Gojmir Anton Kos je priredil razstavo svojih del v Domu umetnosti v Celovcu. V zameno bodo jeseni priredili v Ljubljani razstavo koroškega umetnika Wernerja Berga, ki je splošno znan kot slikar slovenskih ljudi in pokrajin na Koroškem.

— Ravnatelj muzejskih ustanov so imeli kongres v Stockholmu in Kopenhagenu. Zastopane so bile skoraj vse evropske države. Iz Ljubljane je prišel ravnatelj Etnografskega muzeja Boris Orel.

— Novo sezono slovenskega odra v Trstu bodo letos začeli z delom prvencem, ki ga je napisal tržaški slovenski pisatelj, čigar ime pa še niso objavili.

— Ljubljanski V. festival se je zaključil z novim slovenskim opernim delom: "Hlapec Jernej", avtor Matija Bravničar. Opera ima dva dela in osem slik. Režiral je gledališki ravnatelj Ferdo Delak.

PROŠNJA

Rojake po svetu prosimo, da posodijo Slovenski kulturni akciji Funtkov prevod Goethejevega FAUSTA. Knjiga je izšla pri Slovenski matici v Ljubljani še pred prvo svetovno vojno. Vrnili jo bomo po enem mesecu.

OPOZORILO

Tajnik Slov. kult. akcije g. Marjan Marolt bo okr. dva meseca odsoten iz pisarne. Zato prosimo, da naslavljate korespondenco, upravno na pisarno SKA, Alvarado 350, Ramos Mejía - FCDFS, ostalo pa na: Ruda Jurčec, Olazubal 2338, dto. 5, Buenos Aires.

PROSIMO,

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Letnik knjižnih izdanj za leto 1956-57, ki se bliža zaključku, stane (cene v oklepaju veljajo za izdanja s knjigami, v platno vezanimi):

260 (300) argent. pesov ali avstrij. šilingov
5.800 (6.500) Lir
4.200 (5.000) francoskih frankov
6 (7) funtov
16 (18) dolarjev.

— Italijanska televizija je v benoškem gledališču "Fenice" organizirala šest koncertov sodobne italijanske in jugoslovanske glasbe. Koncerti so bili v času, ko je sezona v Benetkah na višku. Med jugoslovanskimi komponisti so bili najštevilnejše zastopani hrvatski avtorji, med slovenskimi pa je vodstvo festivala izbralo dela Slavka Osterca, Lucijana Marije Škerjanca in Matije Bravničarja.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

I Z Š L O :

France Papež

OSNOVNO GOVORJENJE

Poezije

Cena 25.— pesov

ZDA: en dolar, Anglija pol funta, Avstrija 25 šilingov, Italija 300 lir, Francija 200 frankov.

P R E D I Z I D O M :

Stanko Kociper

IN SVET SE VRTI NAPREJ (NA BOŽJI DLANI)

Roman iz dobe prvih treh mesecev druge svetovne vojne na slovenski zemlji. Obseg nad 400 strani.